

NEVO
KONCEPTI

Sweden
Sverige

Save the Children

PSIHOLOŠKO NASILJE U ŠKOLAMA

Prizren, 2019

Istraživanje „Psihološko nasilje u školama“ je sprovedeno angažovanjem dece iz grupe **Dečije Skupštine Opštine - Prizren**. Cilj istraživanja je bolje razumevanje stanja dečjih prava u školama. Istraživanje se sprovodi kao komponenta projekta „Upravljanje dečjim pravima“. Istraživanje je omogućila organizacija Nevo Koncepti, u partnerstvu sa Save the Children Kosovo.

Sproveli:

Shkelqim Berisha – Trener / Konsultant, tumač podataka, koji je i pripremio završni nacrt istraživanja

Dečija Skupština Opštine – Prizren – Sprovođenje upitnika u školama koje su deo Dečije Skupštine Opštine – Prizren

Podržali:

Hera Luma – Menadžer Projekta, Nevo Koncepti

Elmedin Qylangjiu – Asistent Projekta, Nevo Koncepti

Osman Osmani – Izvršni Direktor, Nevo Koncepti

Mybexhele Zhuri – Jedinica za ljudska prava, Opština Prizren

Uprava javne administracije – Opština Prizren

Ova publikacija ne odražava nužno stavove opštine Prizren i Save the Children Kosovo.

Sadržaj

Uvod	1
Rezime	2
Metodologija.....	3
Analiza podataka: Izveštaj o psihičkom nasilju u školama.....	4
Pravo na informisanje.....	5
Informisanje.....	6
Dečija Skupština Opštine - Prizren	6
Psikologu në shkollë dhe informatat mbi dhunën	7
Përballja e fëmijëve me trysninë psikologjike	9
Ndihma dhe mbështetja	10
Liria e të shprehurit dhe pranimi i mendimeve të fëmijëve	10
Zaključci	17
Preporuke.....	18

Uvod

Izveštaj je pripremljen od strane Nevo Koncepti zajedno sa predstavnicima Dečije Skupštine Opštine – Prizren, koji su omogućili sprovođenje upitnika u školama koje su deo ove Skupštine. Deca su bila deo obuke kako bi naučili šta je istraživanje i kako se ono radi. Način rada za sprovođenje upitnika na terenu, i unos podataka u bazu podataka radi pripreme nalaza je utvrđen kroz obuku koju su deca Skupštine održale sa trenerom.

Na prvom sastanku sa trenerom, deca su upoznata sa idejom istraživanja kao koncepta i njegovom svrhom. Kroz ovaj susret deca su upoznata sa glavnim ciljem istraživanja, a to je sticanje ili širenje novih znanja i razvoj trenutnih znanja. Na drugom sastanku, kroz diskusiju o nepravdi i nepravilnostima koje su deca smatrala neprihvatljivim, tema je bila svedena na nasilje. Da bi suzili temu kako bi istraživanje bilo što je moguće konkretnije i tačnije, odlučili smo da tema bude "psihološko nasilje u školama", kao najzabrinjavajuća pojava kojom se bavi naše čitavo društvo.

Tokom drugog sastanka, zajedno sa decom je razvijen i upitnik, putem kojeg će se potvrditi njihov tretman u školi. Treći sastanak je omogućio deci da vide kako se podaci unose u bazu podataka i zatim se nalazi računaju u procentima. Takođe su znatan deo ovog posla uradili sami.

Rezime

Vršenje pritiska koji se shvata kao psihičko nasilje ima nepopravljive posledice u životu, pa je od vitalnog značaja da se deca tretiraju na odgovarajući način i da ne dožive traumu kao rezultat psihološkog nasilja. Eliminisanje svih oblika nasilja iz obrazovnog sistema je neophodni uslov za zdravu i sigurnu budućnost dece.

Psihološko nasilje često ima više oblika, može biti nasilje među vršnjacima, ali se može izraziti i kroz odnose nastavnik-učenik. Može se takođe izraziti i psihološkim pritiskom i neprijateljskim tretmanom. Nažalost, iako postoje zakonske mere zaštite, svedoci smo da se nad decom u školi vrši pritisak na mnogo različitih načina. Ovaj izveštaj će pokazati koliko je psihičko nasilje prisutno u školama i u kom obliku se ono najčešće izražava.

Na Kosovu, pravni okvir za zaštitu dečjih prava počinje od Ustava, kao najvišeg pravnog akta države, a slede ga razni drugi zakoni koji garantuju poštovanje prava dece i brige o njima. Zaštita dečjih prava je obezbeđena i međunarodnom konvencijom o pravima deteta, ali treba uložiti više napora kako bi se osiguralo pravilno sprovođenje tih zakona.

Ovaj izveštaj je pripremljen na osnovu nalaza iz istraživanja gde su, pored rezultata iz upitnika, uključene i preporuke o najosetljivijim tačkama vezanim za situaciju dečjih prava.

Metodologija

Opis metodologije rada

Ova studija je sprovedena uz podršku NVO Nevo Koncepti, sa idejom da se opišu problemi koje je unapred identifikovala Dečija Skupštine Opštine - Prizren. Imajući u vidu skroman i prosečan nivo znanja dece vezano za proces istraživanja, glavni fokus ovog izveštaja će biti opis situacije kako decu tretiraju nastavnici.

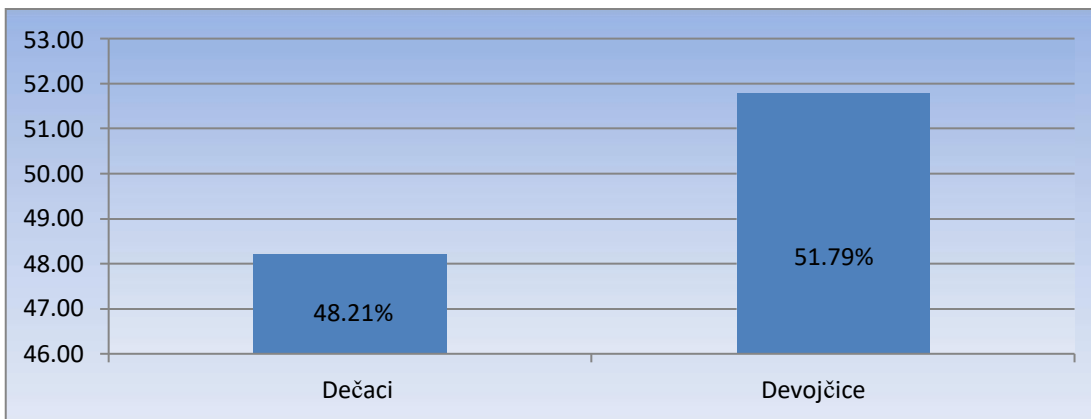
Izveštaj će predstaviti mišljenje 11.648 učenika i 13 škola. Uzorak istraživanja čini 280 ispitanika, uzorak koji uključuje nivo poverenja iznad **90%** i marginu greške od samo **5%**. Ovo je jedan od najprihvaćenijih oblika na polju istraživanja.

Kako bi istraživanje obuhvatilo mišljenja različitih uzrasta, upitnik je sproveden sa učenicima **III, V i VII** razreda. Škole i učionice su birane slučajnim metodama, a broj upitnika po školi je bio proporcionalan broju učenika u datoj školi. U učionici, anketirani učenici su odabrani metodom rođendana koji je bio najbliži danu popunjavanja upitnika.

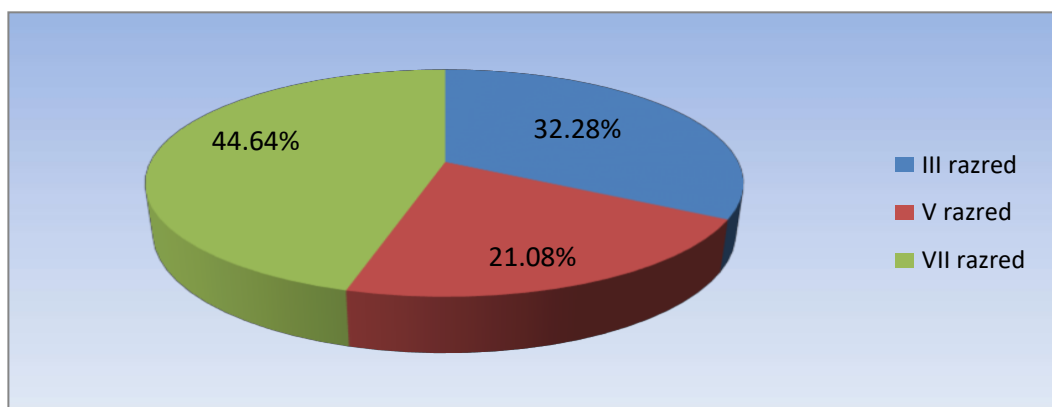
Analiza podataka: Izveštaj o psihičkom nasilju u školama

Učesnici:

280 dece je pitano o psihološkom nasilju u školama, gde je polna zastupljenost bila **48,21%** dečaka i **51,79%** devojčica. Ova podela po polu je otprilike jednaka i sa opštom podelom stanovništva na Kosovu. Ovu podelu možete videti na donjoj slici, prevedenu u procentima.

Prikaz 1. Odgovor na pitanje kom polu pripadaju ispitanici. Procenat je zasnovan na pol.

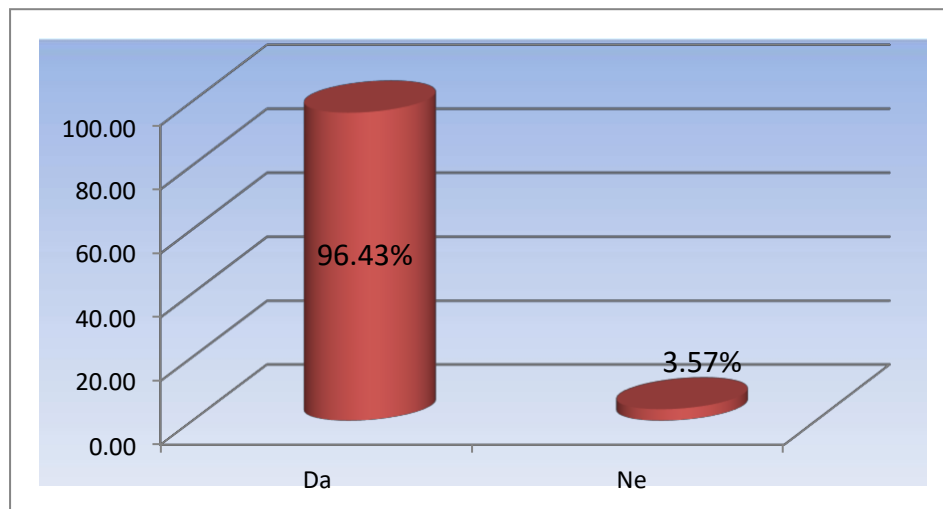

Prikaz 2. Odgovor na pitanje: Koji ste razred? Podela ispitanika je zasnovana na razredu.

Pravo na informisanje

Sva deca imaju pravo zagantovano zakonom i međunarodnim konvencijama o informacijama. U početku oni možda ne znaju gde i kako da dođu do informacija, tako da je odgovornost i obaveza odraslih da ih informišu i nauče odakle da dobiju informacije o svojim pravima.

Na pitanje da li su ikada čuli za njihova prava, deca su skoro u potpunosti odgovorila: Da. Ispod možete pronaći tabelu prevedenu u procenete, gde je **96,43%** odgovorilo sa „Da“, dok je samo **3,57%** dece odgovorilo sa „Ne“.

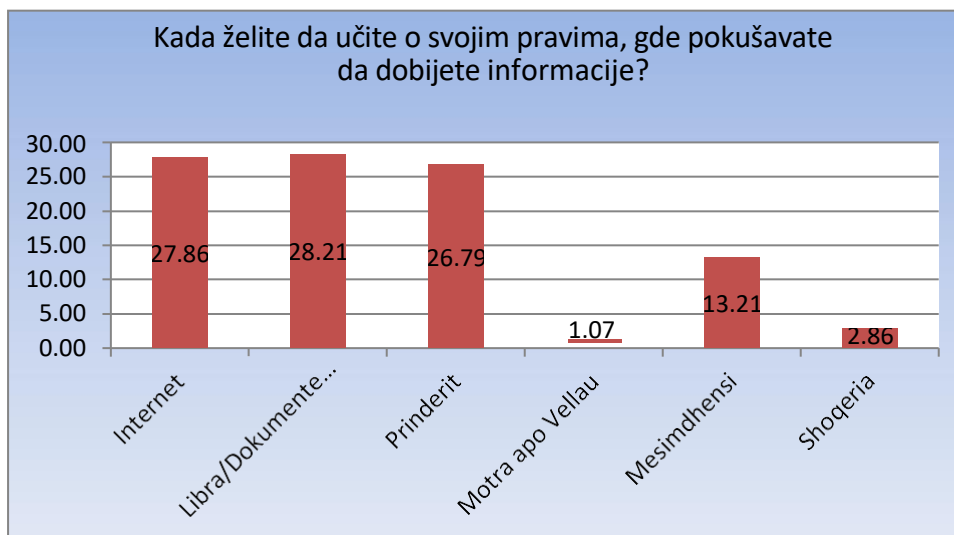

Prikaz 3. Odgovor dece na pitanje: "Da li ste ikada čuli za prava dece".

Informisanje o dečijim pravima je najosnovnija tačka koju institucije moraju da sprovedu. Budući da je reč o osnovnom pravu, a to je informacija o nasilju, uprkos malom procentu dece koja su odgovorila da nikada nisu čula za svoja prava, odgovorne institucije moraju više raditi na tome da se ukloni i ovaj mali procenat dece koji ne znaju o svojim pravima.

Informisanje

Kao što smo napomenuli, iznad, sva deca imaju pravo da budu informisana. Na pitanje gde se deca informišu o svojim pravima, odgovori prevedeni u procenete su sledeći: Internet: **27.86%**, knjige i službena dokumenta: **28.21%**, Roditelji: **26.79%**; Sestra ili brat: **1.07%**, Nastavnik **13.21%**, Društvo: **2.86%**.

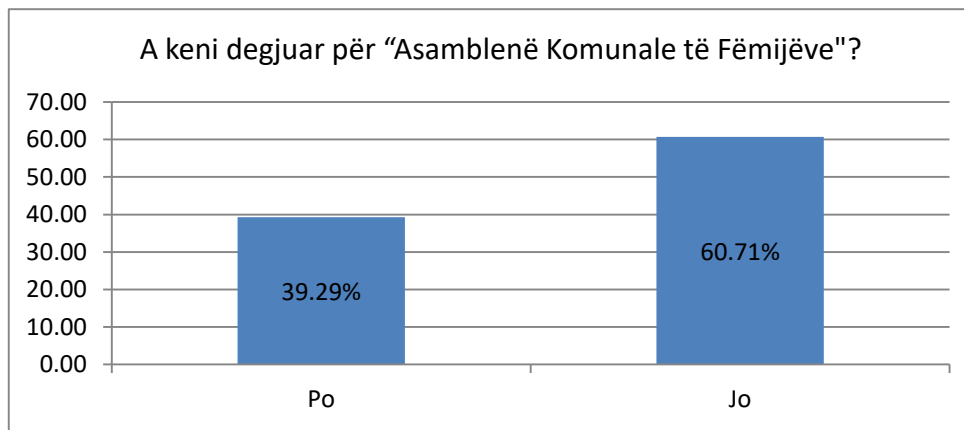

Prikaz 4. Odgovori na pitanje "Kada želite da učite o svojim pravima, gde pokušavate da dobijete informacije?"

Pri pitanju gde se deca pokušavaju informisati, briga je upravo za predmet našeg istraživanja, učitelje. Mali procenat dece koja pokušava da dobije informacije od učitelja pokazuje nizak nivo poverenja prema učiteljima.

Dečija Skupština Opštine - Prizren

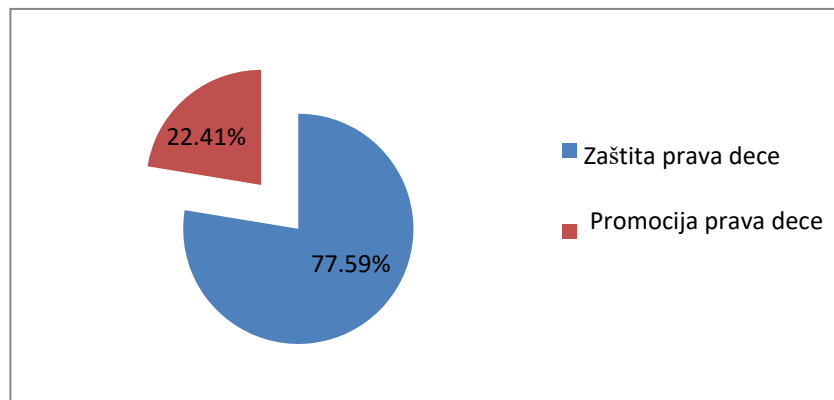
Pošto je Dečija Skupština Opštine institucija za zaštitu i unapređenje dečijih prava, i stvaranje mogućnosti da kroz nju podignu svoj glas, pitanje je bilo: "Da li ste čuli za ovu Skupštinu". U nastavku pronađite odgovore prevedene u procenete.

Prikaz 5. Odgovori na pitanja Da li ste čuli za „Dečiju Skupštinu Opštine?“

Rezultati ovog pitanja govore nam da bi Dečija Skupština Opštine - Prizren trebalo da učini više na promociji njihovog rada, pošto je veliki procenat ispitanika rekao da nisu čuli za rad ove Skupštine.

Ako je odgovor bio „Da“, naredno pitanje je bilo: „Koji je cilj ove Skupštine“? Ovo pitanje je bilo otvorenog tipa, gde su deca-ispitanici dali dva odgovora: zaštita prava dece 77.59%; i promocija prava dece, 22.41%.

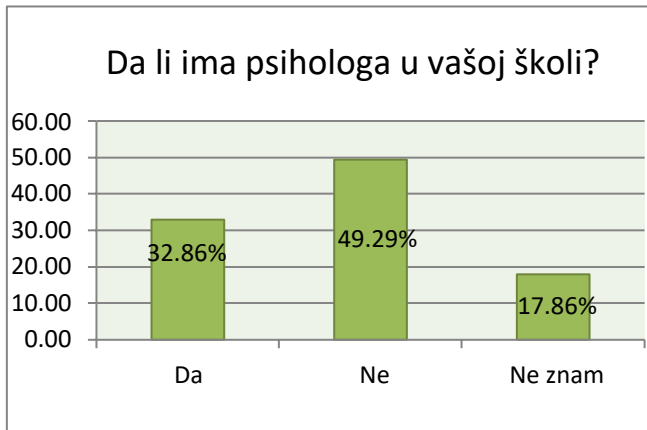
Prikaz 6. Odgovori na pitanje: “Ako je da, da li znate koji je cilj ove Skupštine?”

Dok, od dece koja su čula za Dečiju Skupštinu Opštine, skoro se od svih njih razume i svrha ove skupštine, gde njihova dva odgovora u velikoj meri rezimiraju misiju skupštine.

Psiholog u školi i informacije o nasilju

Prisustvo psihologa u školi se smatra neophodnim za sprečavanje psiholoških povreda dece, koja će nakon toga imati nepredviđene posledice tokom razvoja.

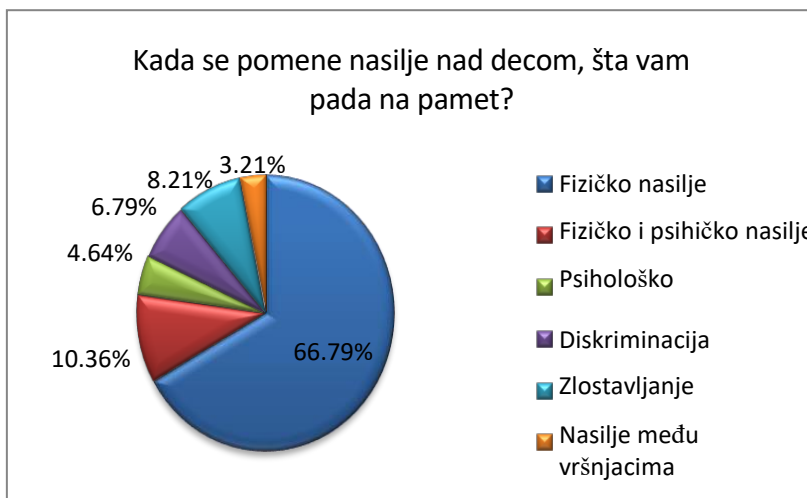
Na pitanje, “Da li ima psihologa u vašoj školi?”, sledeći su odgovori dece: **32.86%** su odgovorili “Da”, **49.29%** su odgovorili “Ne”, dok je **17.86%** odgovorilo sa “Ne znam”. Ispod možete videti tabelu koja opisuje odgovore u procentima.

Prikaz 7. Odgovori dece na pitanje: “Da li ima psihologa u vašoj školi?”

Podaci istraživanja pokazuju da su škole koje imaju psihologe mnogo manje izložene riziku psihološkog nasilja. Rezultati ovog pitanja su zabrinjavajući, jer gotovo više od polovine škola nemaju psihologa. Dodatna zabrinutost se odnosi na informacije o ovoj situaciji, gde je relativno visok procenat izjavio da ne znaju da li u njihovoj školi postoji psiholog.

Da bi bolje razumeli znanje dece o nasilju, pitali smo ih šta im pada na pamet kada čuju reč „nasilje“. Dakle, u njihovim odgovorima dominira fizičko nasilje. Na donjoj slici možete videti odgovore izražene u procentima.

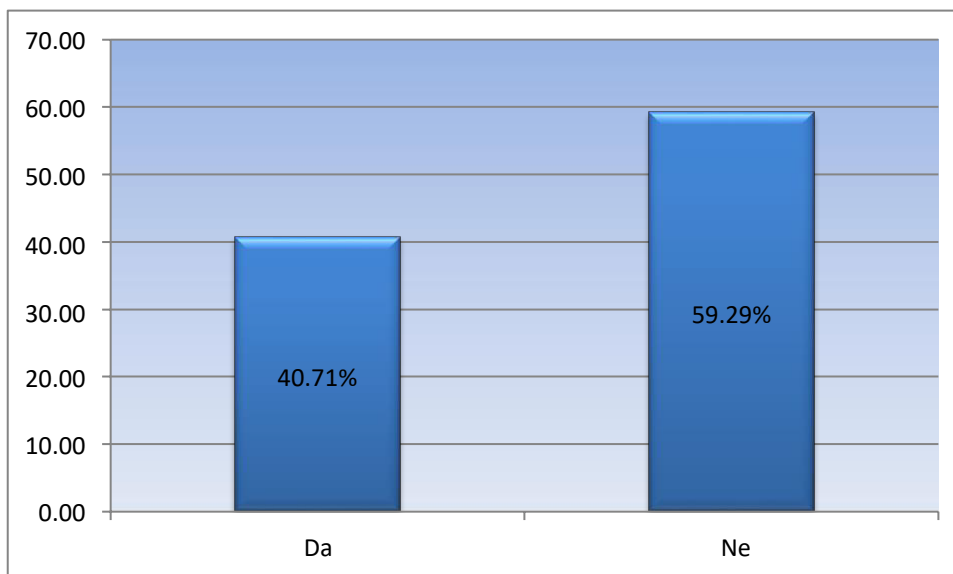
Prikaz 8. Odgovori na pitanje “Kada se pomene nasilje nad decom, šta vam pada na pamet?”

Možemo reći da rezultati ovog pitanja pokazuju potpuno znanje dece o nasilju. Gotovo svi oblici nasilja su spomenuti kada su deca pitana na šta misle kada se govori o nasilju.

Suočavanje dece sa psihološkim pritiskom

Negativni uticaj na emocionalno stanje dece je ponekad teži od fizičkog nasilja, i može imati dugoročne posledice tokom njihovog rasta. Nedostatak veština upravljanja u određenim situacijama može eskalirati nasiljem. Nažalost, zbog naše kulture, psihološko nasilje prema deci je bilo veoma prisutno, ponekad svesno a ponekad i nesvesno. Efekti psihološkog nasilja mogu imati rezultat smanjenje samopouzdanja kod dece, depresiju, povlačenje i loše ishode učenja. U narednim pitanjima videćemo koliko su naši ispitanici ili njihov drugar/drugarica doživeli psihički pritisak.

Kako bi izbegli da emotivno izazivamo decu, postavljali smo indirektna pitanja i pitali ih o njihovim prijateljima. Na pitanje: „Da li je vaš prijatelj ikada bio žrtva psihološkog nasilja od strane prijatelja ili učitelja? (Napad, zanemarivanje, neprijateljski tretman), odgovori su uznemirujući. Skoro polovina intervjuisane dece je izjavila da je njihov drug ili drugarica žrtva psihičkog nasilja. Ispod možete videti njihove odgovore u tabelarnim procentima.

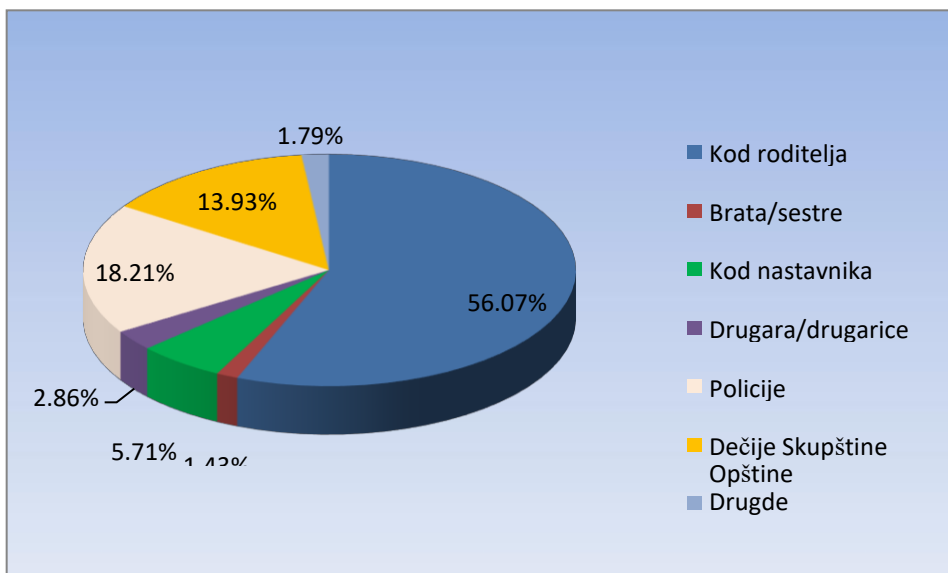

Prikaz 9. Odgovori na pitanje: “ Da li je vaš prijatelj ikada bio žrtva psihološkog nasilja od strane prijatelja ili učitelja?”

Uznemirujući rezultat ovog pitanja nam govori da je strukturno nasilje u školskim sredinama i dalje prisutno. U skoro polovini škola zastupljenih u ovom istraživanju navedeno je da je drug/drugarica ponekad bio žrtva psihološkog nasilja. Stoga, ako se ne pripremi nacionalna strategija za prevenciju verbalnog i psihološkog nasilja u školama, visoki procenat dece će imati nepopravljive posledice tokom života.

Pomoć i podrška

Ako bi bili žrtve psihičkog nasilja ili bi im bila ugrožena prava, deca su u velikoj meri izjavila da bi potražila pomoć od roditelja. **56,06%** je izjavilo da bi potražili pomoć od roditelja. Brat ili sestra zauzimaju najmanji procenat, gde samo **1,43%** kaže da bi tražilo pomoć od njih. Dok ni nastavnici nemaju zadovoljavajući procenat, **5,71%** dece je izjavilo da bi tražilo pomoć od učitelja. **2,86%** je navelo da bi tražili pomoć od prijatelja. Policija ima zadovoljavajući procenat sa **18,21%**. **13,94%** njih je izjavilo da bi tražilo pomoć od Dečije Skupštine Opštine, dok je **1,79%** izjavilo da bi pomoć tražila negde drugde. Ispod možete videti prikaz sa odgovorima prevedenim u procenat.

Prikaz 10. Odgovori ispitanika na pitanje: “Ako biste nekada bili žrtva nasilja, gde biste tražili pomoć?”

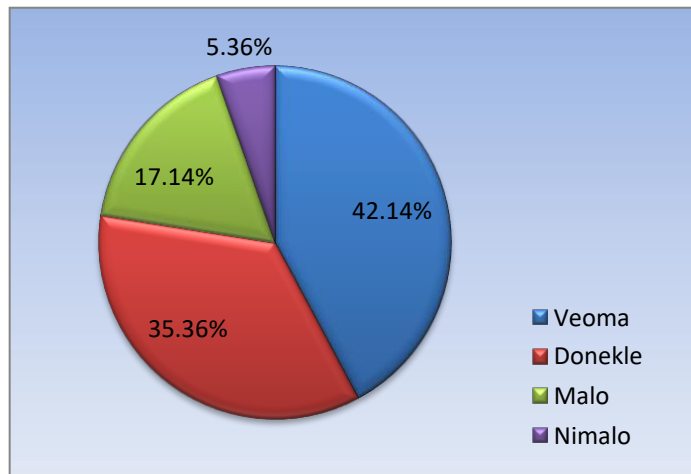
Čak i za pitanje gde bi deca potražila pomoć ako su žrtve psihološkog nasilja, nastavnici imaju izuzetno niski procenat. Kako deca provode značajan deo dana u školi i u direktnom su kontaktu sa nastavnicima, najveći procenat bi trebalo da pripada njima. Stoga, ovaj rezultat takođe pokazuje neveru i strah dece prema nastavnicima.

Sloboda govora i prihvatanje mišljenja dece

Školska sredina treba deci pružiti okruženje u kojem oni mogu slobodno izraziti svoja mišljenja, i gde se prihvata drugačije mišljenje, gde oni mogu izraziti svoje sugestije i brige.

Na pitanje: “Koliko slobodno iznosite vaša mišljenja sa vašim nastavnicima?”, odgovori su sledeći: **42.14%** je navelo da se “Veoma slobodno” izražavaju. “Donekle” je deklariralo **35.36%**. “Malo” je

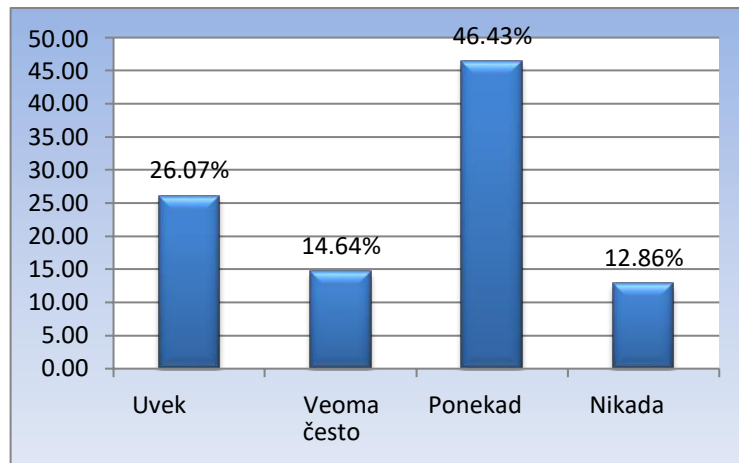
reklo **17.14%**. Dok je “Nimalo” reklo **5.36%** ispitanika.

Prikaz 11. Odgovori na pitanje: “Koliko slobodno iznosite vaša mišljenja sa vašim nastavnicima?”

Sloboda izražavanja takođe zaostaje u školama koje ovaj izveštaj pokriva. Skoro polovina ispitanih je izjavila da ne razgovara veoma slobodno sa svojim nastavnikom. Ovaj odgovor takođe podržava prethodni odgovor zašto bi mali procenat dece potražio pomoć od nastavnika.

Dok na pitanje “Da li se u školi uzima u obzir vaše mišljenje”, **26.07%** je navelo “Uvek”. “Veoma često” je navelo **14.64%**. **46.43%** su rekli “Ponekad”. Dok je “Nikada” navelo **12.86%** ispitanika.

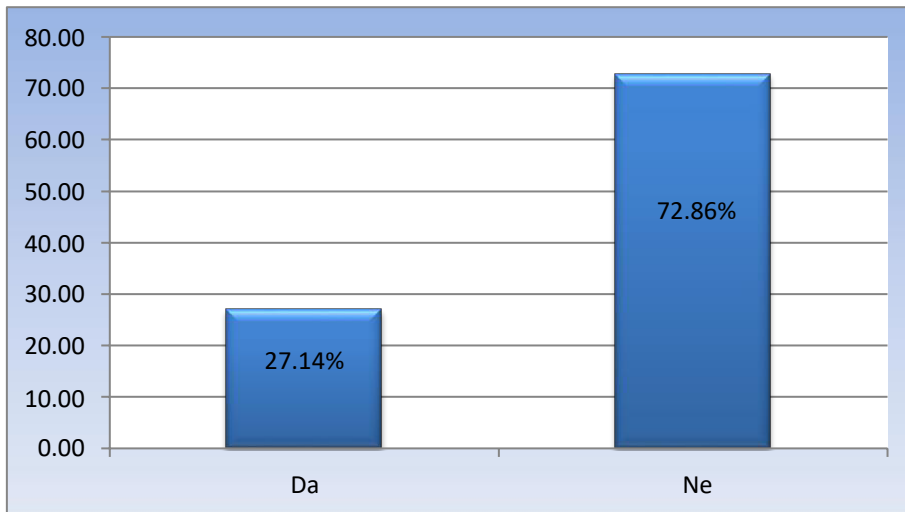

Prikaz 12. Odgovori prevedeni u procenat za pitanje: “Da li se u školi uzima u obzir vaše mišljenje?”

Samo **26.07%** odgovora da se “Uvek” uzima u obzir mišljenje dece u školi još više potvrđuje nedostatak poverenja koju nastavnici nude za svoje učenike.

Pretnja da se pokorava mišljenju ili naredbama drugih je jedan od najčešćih oblika psihološkog pritiska koji se vrši na decu u školama. Da bi razumeli u kojoj je meri prisutna pretnja u bilo kom obliku prema deci, njihovi odgovori na pitanje “Da li vam se pretilo izbacivanjem sa časa ili bilo kojom drugom kaznom od strane nastavnika?”, oni su odgovorili sledeće: “Da” je navelo **27.14%**;

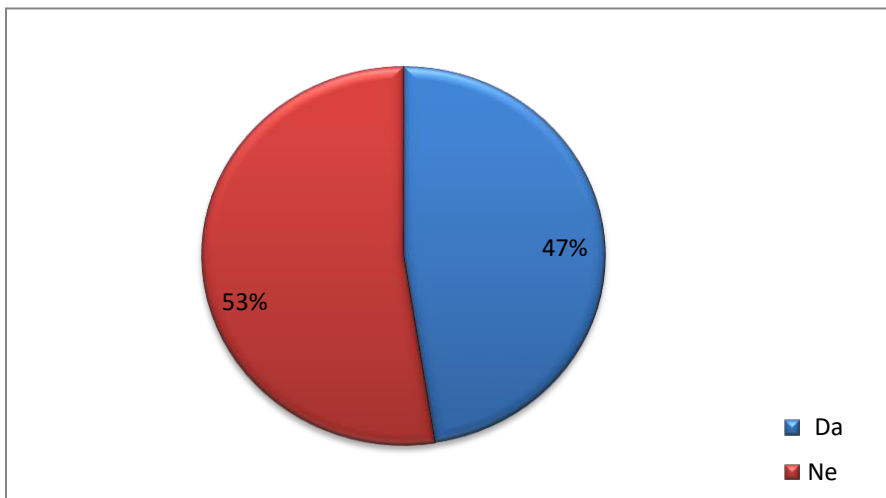
dok je "Ne" izjavilo **72.86%**.

Prikaz 13. Odgovori na pitanje "Da li vam se preti izbacivanjem sa časa ili bilo kojom drugom kaznom od strane nastavnika?"

Visok procenat učenika kojima nastavnik pretilo izbacivanjem sa časa ili nekom drugom kaznom, ukazuje na stare načine upravljanja nastavom.

Što se tiče najčešće pojave koja se dešava tokom nastave, a to je isključenje sa časa, na pitanje "Postoje li slučajevi izbacivanja učenika sa nastave kao kazna od strane nastavnika?", sa „Da“ je odgovorilo **47%**; a sa "Ne" **53%**.

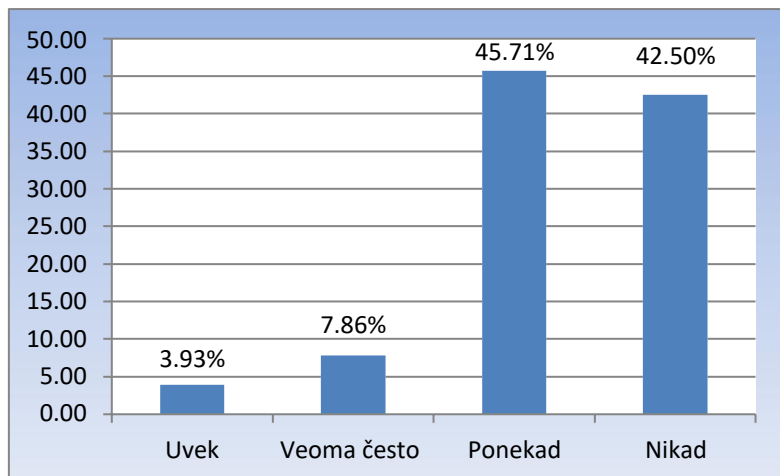

Prikaz 14. Odgovori na pitanje "Postoje li slučajevi izbacivanja učenika sa nastave kao kazna od strane nastavnika?"

Sprovođenje novih reformi u kosovskom obrazovnom sistemu ostavlja mnogo toga poželjnim. Skoro polovina anketiranih je izjavila da postoje slučajevi isključenja učenika iz nastave. Ovaj rezultat ukazuje na nedostatak veština upravljanja za nastavnika, kao i neprijateljskog postupanja tokom nastave.

„Ako Da, koliko često se sprovodi ta praksa?“ Odgovori ispitanika su sledeći: **3.93%** je izjavilo da se ova praksa koristi „Uvek“; „Veoma često“ je izjavilo 7.86%; „Ponekad“ je navelo 45.71%; i

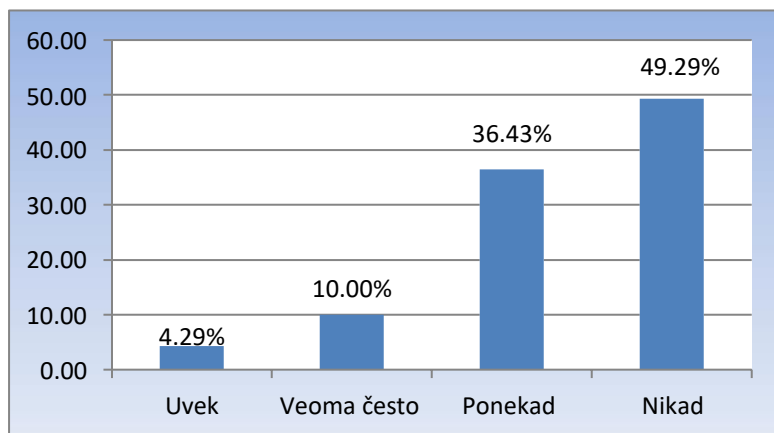
42.50% je izjavilo da se to ne dešava “Nikad”.

Prikaz 14. Odgovori na pitanje “Ako Da, koliko često se sprovodi ta praksa?”

Čak i na pitanje koliko često se javlja praksa isključenja, rezultat je alarmantan. U normalnim okolnostima, nijedan učenik ne treba da bude isključen iz nastave i da se ne poštuju njegova prava.

Uvrede rečima, kao što su budalo, magarče, idiote, i druge reči, i iz iskustva, a i iz svakodnevnice znamo da su nažalost veoma prisutne u našim školama. Kako bi shvatili prisustvo ovih reči upućene deci unutar škola, na pitanje “Da li ste nekad vi ili vaš drugar/drugarica bili vređani od strane nastavnika rečima „budalo, životinjo, magarče, idiote, kravo, glavonja, slepče”; oni su odgovorili sledeće: “Uvek” je izjavilo **4.29%**; “Veoma često” je izjavilo **10%**; “Ponekad” je izjavilo **36.43%**; dok je “Nikad” navelo **49.29%**.

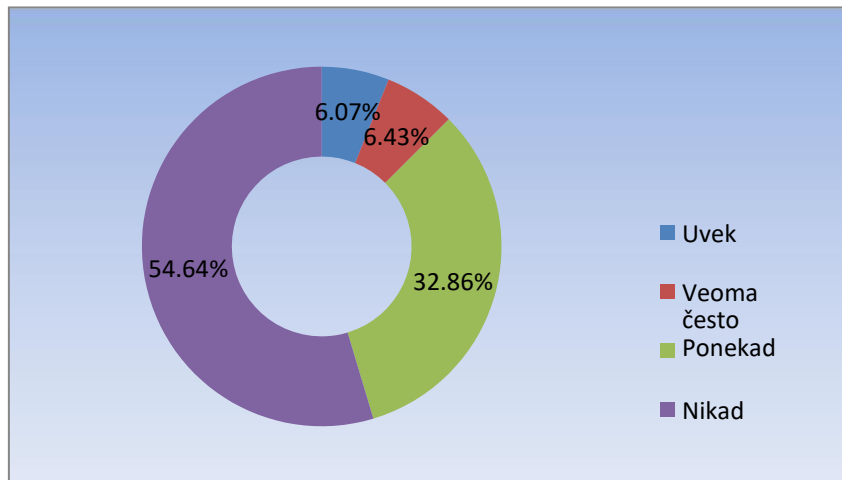

Prikaz 15. Odgovori na pitanje “Da li ste nekad vi ili vaš drugar/drugarica bili vređani od strane nastavnika rečima „budalo, životinjo, magarče, idiote, kravo, glavonja, slepče”

Vređanje navedenim rečima je neprihvatljivo, i treba biti kažnjivo zakonom. Vređanje čini da se dete zatvori u sebi, i stoga su mogućnosti da oni imaju loš uspeh u učenju veoma visoke. Visok procenat dece koji su izjavili da se ponekad vređaju, govori o pogrešnoj misiji koju bi u realnosti škola trebala da ima. Škole trebaju biti hramovi znanja i kulture, gde nastavnik, pedagog trebaju obrazovati naredne generacije.

Neprijateljsko ophođenje prema deci je takođe jedan od oblika psihološkog nasilja. Da li se vrši neprijateljsko ophođenje prema deci, pokazuju sledeći odgovori.

“Uvek” je izjavilo **6.07%**; “Veoma često” je izjavilo **6.43%**; “Ponekad” je navelo **32.86%**, dok je “Nikad” odgovorilo **54.64%** ispitanika.

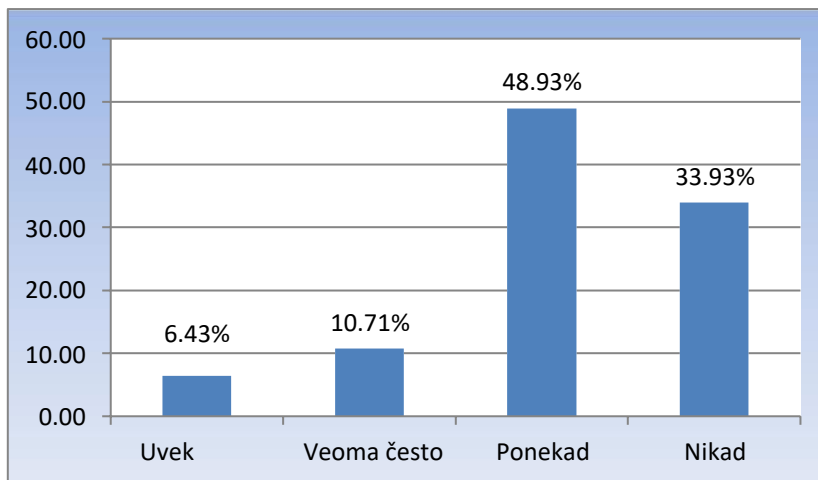

Prikaz 15. Odgovori na pitanje “Da li se nastavnik ponaša neprijateljski prema vama, ili vašem drugu/drugarici, kada niste dobro sa učenjem?”

Neprijateljsko ophođenje je jedan od najtežih oblika psihološkog nasilja. Rezultati ovog pitanja pokazuju da se veliki procenat dece suočio sa neprijateljskim tretmanom. Ne želeći da umanjimo detetovu emocionalnu nevolju tokom neprijateljskog postupanja od strane učitelja, ova praksa ima najveći nedostatak i uticaj pri stvaranju ličnosti u njenoj budućnosti. To znači da je velika mogućnost da će se, kada deca odrastu, i oni loše ponašati prema drugoj deci.

Jedan od najčudnijih fenomena koji se dešavaju u školi, a vezano i za odnos učenik-nastavni, je da se deca šalju od strane nastavnika kako bi završili neki posao za njih, bilo da je to kupovina hrane, ili ispunjavanje sličnih zahteva.

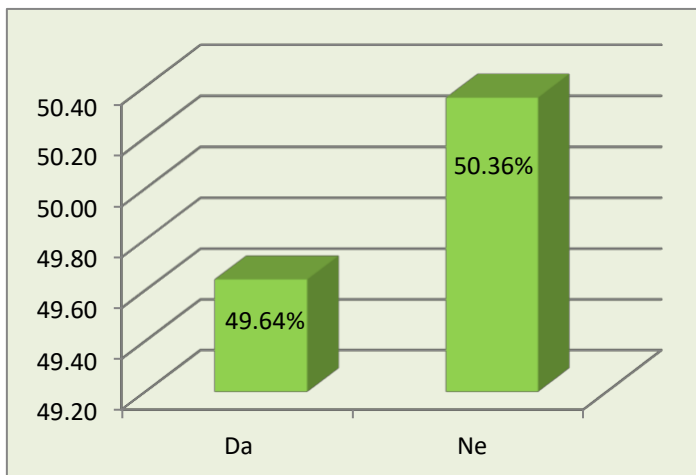
Na pitanje “Da li ima slučajeva da nastavnik šalje učenika da izvrši neki zahtev? (da ode do prodavnice, ili slično); odgovori su sledeći: **6.43%** je navelo da se to dešava “Uvek”; “Veoma često” je izjavilo **10.71%**; “Ponekad” je reklo **48.93%**; dok je **33.93%** izjavilo da se ovaj fenomen ne dešava “Nikada”.

Prikaz 16. Odgovori na pitanje “Da li ima slučajeve da nastavnik pošalje učenika da izvrši neki zahtev?”

Ovaj fenomen, koliko je čudan, toliko je i nepravedan. Kada se deca šalju kako bi završili neki zahtev za nastavnika van škole, ili i unutar nje, pokazuje minimalni nivo svesti nastavnika vezano za tretman dece.

Iznošenje mišljenja na slobodan način, kako smo naveli i iznad, je od velikog značaja za dobar razvoj dece. Na pitanje “Da li vaša škola pruža mogućnost da iznesete vaše mišljenje (za hranu u školi, odmor, domaće zadatke, itd.), odgovori su podeljeni na gotovo dva jednaka dela. Sa “Da” je odgovorilo **49.64%** ispitanika, dok je sa “Ne” odgovorilo **50.36%** učesnika ankete.

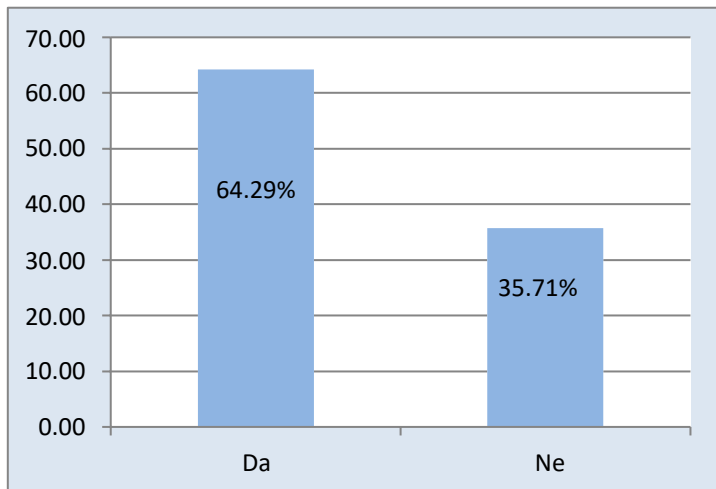

Prikaz 17. Odgovori na pitanje “Da li vaša škola pruža mogućnost da iznesete vaše mišljenje?”

Analiza podataka je dala rezultate da škole koje nude mogućnost slobodnog iznošenja mišljenja od strane učenika imaju mnogo bolje rezultate vezano za poznavanje svojih prava. Visok procenat škola koje ne nude tu mogućnost je jedan od glavnih pokazatelja zašto se u školama vrši psihički pritisak od strane nastavnika.

Kako bi saznali da li su deca čula za jedan od pravnih okvira koji na najbolji način, na međunarodnom nivou štiti njihova prava, oni su upitani: “Da li ste čuli za Međunarodnu konvenciju

za prava dece”. Značajna većina je odgovorila “Da”, odnosno **64.29%** njih; dok je sa “Ne” odgovorilo **35.71%** ispitanika.

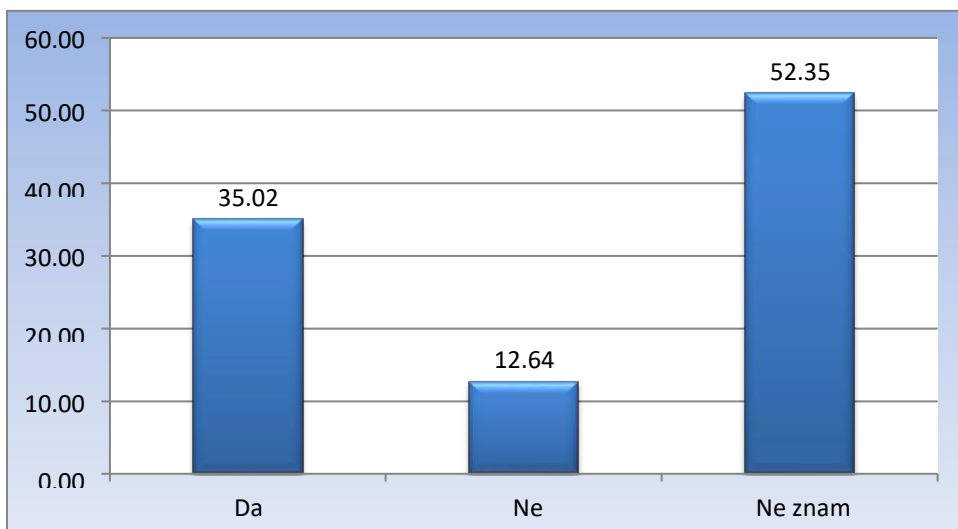

Prikaz 18. Odgovori na pitanje “ Da li ste čuli za Međunarodnu konvenciju za prava dece?”

Visok procenat dece koji su rekli da nisu čuli za Međunarodnu konvenciju prava dece pokazuje da ima značajnog nedostatka informisanja u školama, po pitanju prava dece.

Da bismo kao odrasli ispunili svoje obaveze, i kako bismo deci obezbedili zdraviju budućnost i naučili ih o njihovim pravima u skladu sa zakonom, trebalo bi da se Međunarodna konvencija prava dece predstavi u svakoj školi.

Na pitanje „Da li je ova Konvencija predstavljena u vašoj školi“, dati su sledeći odgovori: **35.02%** je odgovorilo sa “Da”; **12.64%** je reklo “Ne”, dok je velika većina od **52.35%** rekla „Ne znam“.

Prikaz 19. Odgovori na pitanje “Da li je u vašoj školi predstavljena Međunarodna konvencija o pravima deteta?”

Čak nam i poslednje pitanje potvrđuje da je informisanje dece o njihovim pravima na najnižem mogućem nivou. Da bi se poboljšalo stanje informisanja dece, prvi korak mora biti predstavljanje Međunarodne konvencije o pravima deteta.

Zaključci

Na žalost, svaki dan čujemo za slučajeve fizičkog i psihičkog nasilja. Kao društvo moramo uložiti u obrazovanje mladih o tome kako se ponašati.

Iz ovog istraživanja, sprovedenog u školama opštine Prizren, proizlazi da u većini škola deca nisu dovoljno informisana o svojim pravima. Nalazi izveštaja nam govore da je nivo informisanja vrlo nizak. Društveni tabui su stvorili ovakvu situaciju u kojoj nedostaje rasprava o temi psihološkog nasilja koju deca doživljavaju u školi i drugde. Dakle, pre svega, potrebna nam je opšta društvena diskusija o ovoj temi, koja bi uključivala sve odgovorne institucije.

Izveštaj pokazuje da znamo i ne znamo dovoljno o psihološkom nasilju. Nalazi pokazuju da deca odrastaju u okruženjima u kojima se malo ili uopšte ne govori o pravima deteta. Početni korak u započinjanju poboljšanja konkretne situacije trebalo bi da bude predstavljanje i obaveza poštovanja Međunarodne konvencije o pravima deteta, kao dokumenta koji kruni niz napora da se obezbedi sigurnost i zaštite dečja prava.

U svim školama, deca su prijavila da nastavnici koriste psihološko nasilje u raznim oblicima, bilo da je to neprijateljsko postupanje, verbalni pritisak ili čak i korišćenjem uvredljivih reči.

Deca, koja u našem slučaju imaju zvanje učenika, se iz skoro svih škola žale da postoje slučajevi kada se oni vređaju, kada im se preti izbacivanjem sa časa iz učionice, kada nisu dobro pripremljeni za nastavu, a često se ta pretnja i izvršava.

Da bi budućnost pripala deci koja su odrasla bez psihološkog pritiska, deca moraju odrasti bez takvog psihološkog pritiska na njih; jer, u protivnom, velika je verovatnoća da će ta deca postati nasilna kad odrastu. Da bi se poboljšalo činjenično stanje, ovaj izveštaj je takođe rezultirao nekim preporukama koje bi mogle da poboljšaju situaciju dece.

Preporuke

Da bi nalazi istraživanja uticali na poboljšanje položaja dece u školama, u nastavku su sažete preporuke dobijene analizom podataka istraživanja. Ovaj izveštaj pozdravlja i očekuje inicijative koje treba preduzeti za sprovođenje preporuka dobijenih iz rezultata i analize nalaza.

1. Visok procenat učenika koji su izjavili da Međunarodna konvencija o pravima deteta nije predstavljena u školi koju pohađaju, ili ne znaju tu činjenicu, je rezultirao sa najvišim procentom odgovora gde oni potvrđuju uskraćivanje njihovih prava. Shodno tome, preporučuje se da Ministarstvo za obrazovanje, nauku i tehnologiju, opštinska uprava za obrazovanje (OUO) i jedinica za ljudska prava na opštinskom nivou (JLjP), u saradnji sa organizacijama koje štite prava dece i promovišu demokratska društva, započnu proces predavljanja Međunarodne konvencije o pravima deteta u svakoj školi.
2. Da se masovno promoviše Dečja Skupština Opštine radi podizanja svesti vršnjaka o posledicama psihološkog nasilja.
3. Rezultati istraživanja su pokazali da veliki broj škola koje su bile deo uzorka nemaju psihologa. Ministarstvo obrazovanja, u saradnji sa OUO-ima, Jedinicom za ljudska prava na opštinskom nivou i organizacijama za dečija prava, treba da planiraju da uključe profesionalne službe (psihologa, pedagoga, socijalnog radnika) kao redovno osoblje u svakoj školi, kao priliku za profesionalno tretiranje problema nasilja.
4. Ministarstvo obrazovanja, nauke i tehnologije, zajedno sa organizacijama za zaštitu dece, bi trebalo da uspostavi funkcionalne mehanizme i različitu obuku, čiji bi cilj trebalo da bude način na koji nastavnik postupa sa učenicom. Ti treninzi bi omogućili deci da povećaju svoje poverenje u nastavnike kada se pojave okolnosti da traže njihovu pomoć, jer su nalazi otkrili da bi samo 18,21% dece zatražilo pomoć od nastavnika ako bi oni postali žrtva psihološkog nasilja.
5. Opštinska uprava za obrazovanje i Jedinica za ljudska prava, preko službenika za prava deteta, trebalo bi da više rade na stvaranju prostora gde bi se više uzimalo u obzir mišljenje dece za njihove preokupacije u školi.

6. Opštinska uprava za obrazovanje i Jedinica za ljudska prava, preko službenika za prava deteta, treba da stvore potrebne mehanizme putem kojih bi trebala da se zaustavi praksa isključenja učenika sa nastave kao oblika kažnjavanja.
7. Ministarstvo obrazovanja, nauke i tehnologije, u saradnji sa OUO-ima i JLjP-ima treba da uspostave potrebne mehanizme putem kojih bi trebalo strogo zabranjivati slanje učenika da obavljaju usluge van školskih prostorija.
8. U nedostatku službenika za zaštitu prava deteta, situacija poštovanja dečjih prava i praćenje slučajeva kršenja zakona i dalje se ne prati i ocenjuje.
9. Da se organizuju informativne sesije od strane kompetentnih aktera za nastavnike i učenike kako biste ih informisali o pojavama nasilja, vrstama, posledicama i postupanju.
10. Pošto je poverenje dece prema nastavnicima slabo, preporučuje se da službenik za dečija prava na opštinskom nivou bude deo grupe za praćenje kutija za žalbe, koje je postavilo Ministarstvo za obrazovanje, nauku i tehnologiju. Na ovaj način, deca će moći da prijave slučajeve psihološkog pritiska na njih bez ikakvog oklevanja i sa potpunim poverenjem.
11. Na osnovu Uredbe br. 03/2019 za zaštitu dečjih prava, Dečija Skupština Opštine treba da ima moralnu i materijalnu podršku opštine, sa ciljem da se ozbiljno uključe pitanja vezana za decu u opštinske politike.